

מס' שבת דף מ"ז ע"ב - ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה

חידושי הריטב"א

אלא אמר רב אשי אפ"י תימא רבנן שאני הכא מפני שמקרב את כבוי. פירש רש"י ז"ל דהתם הוא דשרו רבנן משום דהתם הא איכא כלים דעבדי מחיצה וכי מטיא דליקה לכלים פקעא להו ומתכביא בהו וגרמא בעלמא הוא דעבד אידך, ולפיכך התירו לעשות כן אפ"י בשבת, אבל הכא שנותן מים ממש תחת הנר מכבה ממש הוא וראוי לגזור מבעוד יום אטו משחשכה, והא דקאמר מפני שמקרב את כבוי לומר שמקרב זמן כבוי והוה ליה מכבה ממש ע"כ, פירוש דאע"ג דמכבה הוא קרי ליה תלמודא מקרב בכבוי משום דאע"ג דניצוצות בלאו הכי נמי היו כבין והולכים מ"מ המים מקרבים כבויין, ודינו כמכבה ממש, ודמי לאותה שאמרו (ב"ק י' ב') האחרון חייב מפני שקירב את מיתתו.

רא"ש

ומה שנותנים מים בנרות של זכוכית שקורין לנפד"ש אין בזה משום מקרב כבוי. ואפ"י לרבי יוסי דאסר גרם כבוי הכא אין כאן גרם כבוי כלל דאפילו לא יתן לתוכו מים כשיכלה השמן תכבה הפתילה ואין נתינת מים ממהרים הכבוי. וא"ת אפילו בלא נתינת מים יהא אסור לפי שהניצוצות נופלות לתוך השמן וכבות. דמ"ש מכלי של מים דאסור ליתן תחת הנר ואפ"י מע"ש. ויש לומר דלא דמי דהתם הוא דגזרינן שמא יתן מים בכלי שתחת הנר בשעת נפילת הניצוצות. אבל הכא לא גזרינן שמא יתן לתוכו שמן דהנותן שמן בנר חייב משום מבעיר:

חידושי הרשב"א

מפני שמקרב את כבוי. פירוש אם אתה מתירו לעשות כן בערב שבת אתי למיעבד אפילו בשבת ופעמים שעם נתינתו יפלו הניצוצות והוא מגביה הכלי ומכבה אותו, וא"ת מאי שנא ממצודת חיה דגים ועופות ושריית דיו וסממנים וכל הנך דפרק קמא (י"ז ב') דשרו בית הלל עם חשיכה ולא גזרינן דלמא אתי למעבד בשבת, י"ל התם דאב מלאכה היא לא חיישינן דמבדל בדילי אינשי מינייהו דכולי עלמא ידעי דאסיר וזהירי בהו, אבל בנתינת מים תחת הנר לא רמי אנפשיה ולא חשיבא ליה מלאכה וסבר דשרי ויהיב ומקרב כבוי, ולפי פירוש זה ליכא למיחש לנתינת מים מערב שבת בתוך עששית של זכוכית שקורין לנפדיש דהא ליכא למיגזר לשמא יתן לתוכו בשבת דבהא מיזהר זהירי אינשי.

בית הבחירה למאירי

ואין מכאן טענה לאסור נתינת מים בעששית מצד שכשיכלה השמן יפלו הניצוצות במים ונמצא מקרב את כבויים שלא נאסר אלא במקרב הכיבוי ושמוכין לכך ויש לגזור לכיבוי בידים אבל עששית להבהקת אורה הוא מתכוין לא לכיבוי ועוד שהכלי אדם עשוי להניחו תחת הנר בלא מים וחוששין שמא יבא ליתן בו מים בשבת אבל עששית אין אדם עשוי להדליק בלא מים עד שנחוש שמא יתן בו בשבת ואע"פ שבטלית שאחז בה האור נותן מים מצד אחד שלא יתלהב האש טעם הדבר מפני שאין מים אלו מכבין אלא מעכבין:

ספר אור זרוע חלק ב - הלכות ערב שבת סימן כח

ונ"ב דלק"מ והמנהג מנהג כשר הוא דכל מה שאמרנו שקרב הכבוי אסור וגם הגרם כבוי לר' יוסי היינו דוקא שכבר הנר דולק ואח"כ גורם או מקרב דווקא כה"ג אסור תלמוד אבל הכא שכבר מילא המים והשמן ואח"כ מדליק ואחר הדלקה אינו גורם ואינו מקרב כל כה"ג ודאי היתר גמור הוא. וטעות גמור נראה בעיני להקשות על המנהג שלנו והיתר גמור הוא מה שאנו נוהגים ואין לפקפק עליו כלל.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסה

סעיף ד נותנים כלי תחת הנר לקבל ניצוצות מפני שאין בהם ממש ואין כאן ביטול כלי מהיכנו; אבל לא יתן לתוכו מים אפ"י מבע"י, מפני שמקרב זמן כיבוי הניצוצות. ומ"מ מותר ליתן מים בעששית שמדליקים בה בערב שבת כיון שאינו מתכוין לכבוי אלא להגביה השמן. ה"ג: וי"א אפילו מתכוין לכבוי, שרי מאחר שאין המים צטין אלא תחת השמן לא הוי אלא גרם כיבוי, וכן נוהגין (סמ"ג).